

Előfizetési ár:

Égész évre..... 6 frt — kr.
Félévre 3 frt — kr.
Negyedévre.... 1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 12 kr.

K O R U N K

TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS ISMERETTERJESZTŐ HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Szerkesztőség
és kiadóhivatal:
Budapest,
IV. szarka-utca 5. szám.

Kéziratok nem adatnak
vissza.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: Kador Sándor.

Előfizetési felhívás.

A „Korunk“ hetilap előfizetési ára: negyedévre **1 frt 50 kr.**, félévre **3 frt.**, egész évre **6 frt.**

Segédlelkészeknek és néptanítók-
nak félévre 2 frt, egész évre 4 frt.

Kador Sándor,

felelős szerkesztő és kiadótulajdonos.

Munkatársak:

Ifj. Abrányi Kornél, Chelard Raoul, Balázs Sándor, Baross Gyula, főtiszt. Cseörgheő Aladár, Göndöcs István, Hajnik Béla, dr. ifj. Hertzeg Sándor, Br. Horváth Miklós, főt. dr. Kanyurszky György, Köszeghy Géza, Mikszáth Kálmán, Molnár László, Munkácsy Kálmán, főt. Némethy Lajos, főt. Razel Fózsef, Relle Iván, dr. Réthy László, dr. Schnierer Aladár, Szana Tamás, Szekrényessy Kálmán, Sziklay János, gr. Teleky Sándor, Tomor Ferencz, dr. Várady Antal.

Feltámadt!

Feltámadt Krisztus e napon! Alleluja!

Bércz és völgy visszhangzik e dicső ének ünnepi hangjaitól, hogy azok szíveibe is hasson, kik talán hidegebbek, mint az ébredező természet ezer meg ezer teremtményei.

Természet és malaszt, külvilág és belső kegyelet, példa és benső sugallat csak egyet látszanak hangoztatni: Feltámadni a mi kötelességünk.

Nincs, mit általánosabban, mit gyakrabban hallani: mint panasz és panasz és megint panasz jelen viszonyaink és állapotaink felett.

Vajjon ki az, ki nem panaszkodnék? Talán van-e emberi lakóhely, mely a panasz és baj keserves hangját nem hallaná? Van-e kör, van-e társaság, melyben az öröm édes hangjai mellett a panasz ürömcsojpei hiányoznának?

S e sok, ezen általános, ezen gyakran ismételt panasz — mely itt-ott lehet tulzott — talán képzelt is, de java részben még sem nélkülözve minden alapot — mit egyebet mutat, mint azt, hogy sok nincs úgy, mint lenni kell?

Sőt, hogy nagyon kevés úgy van, amint lennie kell.

S miért nincs ez másképen? A viszonyok kényszerhatalma, a körülmények vaskeze, az idők súlyos és terhes volta — sokat, de nem mindent magyaráznak.

Mindannak daczára — mit tagadni nem akarunk — van mégis csak valami, mit egész határozottsággal állítani merünk.

Sok — talán a legtöbb — esetben nagy a gyávaság, a tétlenség, a gyámszalomság. Mert kényelmesebb a megszokott viszonyok szerint tovább ballagni, mert kevesebb fáradságba kerül az árral uszni, mint az ár ellen — azért hagyjuk magunkat elvinni a romlott korszellem által, anélkül, hogy csak valamikor is megkísérlettük volna, zsarnokias — talán nem egyszer nagyon is megutált — hatalmától megszabadulni.

Maradunk a panaszoknál, mert hát utóvégre panaszkodni mégis csak kis könnyebbülést okoz és — nem is nehéz. Azért panaszaink oly állandóak, mert a panasz — panasz maradt.

Lenne csak egyszer a sok szóból legalább valamicske igaz: megkísértenők legalább egyik-másik dologban úgy tenni, amint panaszaink értelmében tenni kellene — *iparkodnánk egyszer már feltámadni* régi és azért annyira megszokott és kedvelt álmunkból, akkor bizony sok panasz tárgytalanná válnék és csakhamar meg is szűnnék egészen.

Főbajunk a sok szó és a kevés tett; a másokra való panaszkodás és saját önmagunkról való megfélekedés akkor, midőn bajainkról van szó.

Mindenki saját szerencsésjének kovácsa — sok igaz van ebben a közmondásban.

A sok panasz helyett kovácsolnánk mi is már egyszer szorgalmasabban saját szerencsénken. Támadnánk csak mi is fel újabb és kétszerezett tevékenységre, temetnők csak el mind ama felesleges, káros és drága passiókat, melyeknek annyit áldozunk időnkéből, pénzünkéből és erőnkéből — élnénk csak úgy, amint kellene és mint illik keresztényekhez és magyar polgárokhoz, éberreszteni fel mindegyik a szomszédját, és ez megint a saját szomszédját, s így tovább — akkor a feltámadás általános, boldogítóbb, örvendeztetőbb lenne!

Ne sajnáljuk eltemetni, mi annyi bajt és kárt már okozott; hisz más sorsra nem is érdemes, mint a szó enyészete. az, ami annyi halálos sebet ejt!

Ne késsünk feltámadni — úgy is már kissé késő van — ne várjunk, míg egészen késő lesz.

Legyen e dicső husvét ünnep a boldog feltámadás kedves ünnepe!

Az egyén erkölcsi feltámadásának, a család békességes és boldog életre való feltámadásának a társadalom minden korrupciótól való ment létezésének boldog, áldásthozó ünnepe.

Faxit Deus!

DR. WOLAFKA NÁNDOR.

Hivatalnokaink sorsa.

A Pesti Napló egyik utóbbi számában a bírósági közegek nyomora ecseteltetik. Mi méltatni tudjuk az állapotokat, a melyekbe — a nevezett lap szerint — a jegyzőtől kezdve felfelé a bíró kar jutott. Ámde azzal, hogy mi folytonosan panaszkodunk, nincs segítve a bajon. Magyarországon a legutóbbi években roppant beruházások történtek. A hivatalok és hivatalos közegek szokatlanul szaporítottak. Az állam anyagi jövedelme teljesen kimerült. Pedig szerintünk arra a roppant gépezetre, mely nálunk egyes hivatalok fenntartására alkotvák, nincs szükség. Kevesebb erővel kielégíthetni a közérdek kívánalmait.

A télen, a hanyag erő, melyért az állam áldoz, emészti fel a kincstárt. Helyes, észszerű reductió által válhatik lehetővé a fenntartandó munkaszemélyzetet, a függetlenség kívánta, anyagi existentia által biztosítani a közszolgálatnak.

Az állam, úgy a hogy ma cselekszik, nem csak elpazarolja a kincstár jövedelmeit, hanem határozottan merjük állítani, zsibbasztja azokban is a munkakedvet, az előre való törekvés ösztönét, kik különben más rendszer alatt rendkívül való szolgálatokra volnának képesek.

És ez igen természetes. Az anyagi existentia adja meg a törekvés rugóját. Ha a köztisztviselő anyagi gondokkal küzd, ha látja azt, hogy csupán állást kell betöltenie, de nem komoly munkálkodás által méltónak tenni magát a nyert hivatalra: bizony nem várhatunk tőle csoda dolgokat, és a nyert fizetés csak nem egyenlő arányban fog mindenkor állni a tevékenységgel.

A másik igen lényeges körülmény nem csak bírósági, de közigazgatási szervezkedésünkben is az, hogy a hivatalan erők, magukkal rántják, a velük

egy színvonalon álló s hasonló kedvezményekben s terhekben részesülő szakembereket, kik rendszerint háttérbe is szoktak szorúlni amazokkal szemben.

Igazán egészségtelen viszonyok, melyek mindig mélyebben s mélyebben hatolnak be állami életünkbe, úgy annyira, hogy a legutóbbi időben még egyik kormány lap is aggodalmát fejezte ki a fölött, hogy vajjon miből fedezheti az állam a sok mindenféle hivatal fenntartását.

Ámde ezzel kapcsolatban kár volt elhallgatni azt, hogy nincs a föld kerékességén ország, mely annyira utánozta volna külföld institutiót. Ma már úgy állunk, hogy a kulturállamok összes institutiót adoptáltuk, akár illenek be sajátosságos viszonyainknál fogva az állami szerkezetbe, akár nem. Elég volt egyik vagy másik tudósnek felfedezni, hogy melyik országban mi létezik s rögtön teremtettek nálunk is propagandat annak utánzását érvényre juttatni.

Meg van telve most gyomrunk úgy, hogy nem tudunk emészteni. S kulturális viszonyaink, valljuk be, nem fejlődtek ki még teljesen olyanná, hogy nálunk bármely reformot is aggodalom nélkül lehetne életbe léptetni.

Szerintünk népünk, mely alig pár évtizede rázta le magáról feudális rendszer kovácsolta bilincseket, még nem lélekzett fel tökéletesen, csak fejlődésnek indult, mely fejlődést a rossz állami rendszer csirájában öli meg.

Egyszerűsíteni kell mindent, idomítani magunkhoz. Az idegen institutiókon csak okuljunk, de ne utánozzuk azokat vakon, szóval legyünk tapintatosak és takarékosak a személyekben ép úgy, mint az állami anyagi jövedelmet illetőleg, s ha ezt tesszük, szűnőben lesznek a hivatalnokok gyakori panaszaik is, mert az állam önmagát teszi képessé, hogy mindenkin segíthessen s csak úgy biztosíthassa az állami közegek existenciáját, mint a földmivészt, mert ez is rászorult.

TÖVISES UTAKON.

— Történeti elbeszélés. —

Irtá

MUNKÁCSI KÁLMÁN.

II.

A zöld ember regéje.

Egy tüzes ifju s egy a kegyes ég adománya, szelíd lány.
Félve találkoznak szemük —
Vörösmarty.

Este van, este van; gyönyörű kikeleti alkony. Csillagok ragyognak a magaségen éjjeli lámpásul a szendergő földnek.

Balzsamos illatár ömlik szét az üde levegőben, a hajló falomb édes titkokat susog az alatta nyíló nefelejtsnek s a kis virág reáborul védőre tövére s ragyogó harmatkönyveit sirja.

Az ezüst nyárfa-leveleken himes lepke szálldogál szerzte, lenézve a fa lába alatt elfutó csermely zúgó habjaiba, melynek cseppjei felverődnek bűvhelyére.

A csermely partján tenyésző vadrózsa feslő bimbói mind kifakadtak s a hiborszínű szirmok mohán lehelik be az éltető léget létük első alkonyán.

Mindenütt élet és feltámadás, tavasz és virágzás van a földön...

Nógrádmegye Somoskeő vára felé vezető országuton egy fiatal lovas halad szép fehér ménen, kibem mi azonnal Bálindra ismerünk, bár a nála megszokott mosolygás nem játszik ajkain.

Komoly gondolatok foglalkoztatják elméjét, egy nem rég hallott hír setét felhőként borul kedélye égre.

Azt rebesgették ugyanis Kékkő tájékán, hol Bálint lakott, miszerint a Losonczy családnál egy idő óta nagyon gyakran megfordul Ungrad Kristóf egri várparancsnok, kit aligha nem komoly szándokok vezérelnek oda.

Erről akart most Bálint biztos értesülést venni, s mivel Somoskeő vára éppen útjába esett, elhatározta, hogy egy perczre betekint oda.

A tagas várudvarba érkezvén, oda veté lova kantárát egy ácsorgó lovásznak, s a kert vasrácsos ajtaja felé sietett. Tudta, hogy Anna a szép estéket rendszeren virágai között

A „KORUNK“ TÁRCZÁJA.

Dal Lillámhoz.

(Budapest, 1889. márczius 21).

A madár odaszáll,
Ahol fészke várja;
Míg te most elvágyl
Idegen hazába!
Jobb-e ottan a föld,
Mint honunk szép föld,
Melyet hűn szeretni
Őseink öröke?!

A távol bájképe,
Amely vonz, sőt ígéz,
Délbáb, amely csal
S ha elértük elvés.
Kékebb-e az ég ott?!
Fényesebb a csillag,
Mint amely mindlunk
Hirdeti a hajnalt?!

Illatos virágja?!
Lombosabb az erdő?!
Zöldebb tán fűszála,
Mint sírjainkon nő?!
Ha az idegen föld
Mindent rád árasztma,
Ami a legszentebb,
Hont, azt nem adhatna!

BULYOVSZKY GYULA.

Egy huszonöt éves dal.

Elöttem, iróasztalom zöld posztóján, kis sárgult papírlap fekszik; apró és már szerfölött halvány betűk rövid verssorokat képeznek rajta: egy huszonöt éves dal szövegét. E kis költemény néhai írójához évek hosszú sorának kedves emlékei fűztek: az előttem heverő kézirat visszavarázsolja gondolatimat a régmúltba; lelkiszemeim előtt gyorsan vonulnak el azon személyek, kiknek szereplésük volt nagyrészt szülőanyja e vajmi nemes, hazafias célból irt verssoroknak; kis szobám kopár falain oly időszak eseménye rajzolódik le, amely akarata ellenére hírnévvél, dicsőséggel árasztotta el hazánk egyik leghűbb, legáldozatkészebb lányát; akarata ellenére, mert bőven aratott babérjainak minden levélkéje a honi muzsa veszteségét hirdette, hirdeti. A multak emlékei rajzanak körülöttem; falióram ép most üti az éjfél; s így a szellemek látogatási-ideje beköszöntött; engem csak irántam jóindulatú, barátságos szellemek szoktak fölkeresni: természetes, mindenkor szívesen látom őket — Hallga! könnyű léptek nesztét hallom; bizonyosan egyik szellemlátogatóm közeledik; úgy van! az előttem fekvő dal költőjének szelleme; felösmérem őt ruganyos lépéseiről; az ajtó föltárul:

Isten hozott! csevegjünk régmúlt dolgokról.

* * *

Ha önkényes, zsarnoki kormány békóba vert egy büszke, szabadságszerető nemzetet, akkor annak polgárai között egyetlenegy nagy erény sem virul szebben, mint az összegtartás. Nemzetünkről, sajnos! ezt viszonylag ritkán állíthatjuk: a pártos visszavonás tulajakorta lelt nálunk termótalajra; hogy e vád néha nem országos, hanem művészeti-ügyekre vonatkozik, az nem gyöngíti annak erejét.

Klapka György tábornok a mult hóban elkeseredett hangú cikket irt a nemzetek háladatlan feledékenységéről. Komárom vára hős védőjének azon sorait készséggel írom alá. Igen! a nemzetek hálátlanok; kiáltó bizonyítékul hozhatom föl ama pártját ritkító botrányt, hogy nemzetünk mitsem törődik azon Zrínyi és Frangepár földi-maradványai, val, kiket hazánk függetlenségének és nemzetünk szabadságának kiküzdésére alkotott szövetségük miatt szolgáltatott bakókékre a kegyetlen zsarnokság terhére vérgisértő gúnynyal (e két vértanunk sírfömlirata: vak vezette a világtalant) súlyosbító önkényes kormány.

— Ah! az eszmeláncolat messze ragadt csevegésünk tárgyától; térjünk arra vissza.

A nemzeti színművészet női uttörői közül a legzöldebb babékoszoruk Kántornét és Dérinét illetik meg; többi jeles, sőt kitünő színművésznők érdemlegesen csak azok után emelhető ki. Tehát a magyar színpadon már az ötvenes évek előtt is játszottak méltán nagyhirű művésznők; de számuk nem volt oly nagy, hogy színművészetünk jelentékeny károsodása nélkül csak egyetlenegy is nélkülözhetett volna közülök. Ugyanez áll az ötvenes és a hatvanas évekről.

Három hét előtt összes hírlapjaink több, nagy összeget képező jótékonycélu alapítványról tőnek méltányló említést, melyeket *Bulyovszky Lilla*, nemzeti színházunknak az ötvenes években disze, alapított negyedszázados színésznői jubileuma csöndes megünneplésére. Huszonöt éves színésznői jubileum?! Hiszen özvegy Bulyovszky Gyuláné 1846-ben lépett először a világot jelentő deszkákra! Akkor ugyan — mint Szilágyi Lilla — *gyermekszerepeket* játszott; de azon évek is beszámíttatván a színésznőknél, 1846-tól 1884-ig huszonöt évnél jóval több év pörgött le: miként ünnepelheti hát Bulyovszky Lilla

szokta tölteni, s a jelen esetben sem csaldott.

Egyszerű fehér ruhában mint egy kis tündér röpkedett Anna a kert árnyas utain a boglár- és gesztenyefák alatt, kis piros kánából öntözgetve gonddal ápolt virágjait: a háromszínű árvácskákat, pénzecskéket, szegfűket, fájvirágokat. Észrevevén Bálint közeledését, mosolyogva sietett elébe enyelgő szemrehányás hangján fogadva őt, hogy már oly régen feléjük se nézett.

„Bocsánatot esdek“ szölt Bálint „hogy ily szokatlan időben alkalmatlankodom, de miután erre vitt utam, nem tehettem, hogy be ne tekintsek Annácskámhoz, kivel annyi kellemes estét töltöttem el e helyen, hova is lettek azok a boldog idők!“

— Ugyan Bálint, ne csináljon olyan szomorú képet! Fogadni mernék, megint valami bús költeményen törí a fejét. Igazán, csináljon inkább megint egy olyan szépet, mint aminő az volt:

„Lelkem, mint Noé galambja
Magát ép hitével adja.“

Ha imádkozni akarok, mindig csak ezt mondom el.

— Téved Annácskám, most az egyszer nem vers amit lantom számára készítettem, hanem egy rege.

— Igazán, egy rege? Annál jobb; én nagyon szeretem a szép regéket. Ugy-e elmondja nekem.

— Szívesen, ha megengedi, de annyit előre mondhatok, hogy nagyon szomorú lesz.

— Nem bánom én, csak meg ne rikasson vele. Hanem mielőtt elkezdené, ülünk le erre

a gyepmagra, úgy is tudom, hogy el van fáradva.

— Volt egyszer két gyermek — kezdé Bálint, miután egy terebélyes hárs árnyában helyet foglaltak — egy kis leány meg egy kis fiú: Anna és Bálint.

— Ejnye, maga gonosz — szölt közbe Anna megfenyegetve Bálintot kis ujjával — ne rosszakodjék!

— A nap forrón süttött, a madarak vidáman csicseregtek, s a két gyermek egy nagy folyó partján játszadozott. A szülői háztól messze-messze eltávoztak, annak fehér falai és piros fedele már alig látszott a távolban.

A kis fiú inté a leányt: „Édes Annácskám, jerünk haza. Mamácska nem szereti, ha a folyó mentén járkalunk.“ „Mindjárt édes Bálint, csak még oda a fűzfák alá jerünk el, ott oly szép csilla, pitypang, nefelejts nyílik. Kösünk belőlök egy bokrétát.“ El is mentek a fűzesbe, s leheveredtek a puha pázsitra.

Egyszerre egy ember lépett eléjük, kis öreg ember hosszú zöld hajjal s földig érő szakállal, melyről csepegtek a vízecseppek, mint ezüst gyöngyszemek; kezei veresek voltak, s a hova csak lépett, minden nedves lett.

Ez a zöld ember volt!“

— Jaj Bálint, de félelmes a meséje; én úgy borzadok — szakítá félbe az elbeszélőt Anna, közelebb húzódva az ifjuhoz.

De Bálint csak folytatá tovább:

A gyermekek megijedtek s elakartak futni, de a zöld ember nyájasan mosolygott reájok s ők felbátorodva követték őt a parton. — „Ne féljetek gyermekeim — biztatá őket az öreg — én senkit sem bántok. Én a vizek

királya vagyok. Jöjjetek közelebb!“ A leány azonnal feléje sietett, de a fiú fülébe sugta: „Édes Annácskám jerünk haza. Mamácska nem szereti, ha a folyó mentén járkalunk.“

De a leány nem hallgatott Bálintra. A zöld ember pedig így folytatta szavait: „Jertek hozzám s én adok nektek szép csigákat, zöld, sárga, szivárványszínű kagylókat, melyek a fűben hevernek.“ Erre felhozott a vízből sok-sok kagylót, s felmutatva, újra visszadobta a habokba.

A leány hosszasan elbámult a szép kagylókon, a fiú újra fülébe sugta: Édes Annácskám jerünk haza. Mamácska nem szereti, ha a folyó mentén járkalunk.“

A zöld ember pedig a sárga vízi liliomokra, a szép fehér és lila mocsárvirágokra mutatva mondá: „Jertek hozzám és én mind nektek adom a zugó nádast, e hajlékony sáserdőt sok szép virágaival. A fehér hattyú, a szürke gém, az ezüstös vízi-pók mind a tietek lesz.“ Erre a zöld ember felkavarta a vizet, s a madarak ijedten szálltak fel s a kék, zöld, aranyos bogarkák ijedten repkedtek körülöttük.

A leány el volt ragadtatva, de a fiú csak egyre hívta haza.

A zöld ember pedig folytatá: „Nagyon éget a napsugár, melegek van. Jertek hozzám a vízbe, a friss hab felüdit, felfrissít benneteket. Ez a víz oly tiszta mint a kristály, és a homok a fenéken olyan finom, mint a por.“ A leányka nem hallgatott könynyező fivére szavaira, hanem levette kis cipőit — bement a vízbe. Elkezdte tépni a sárga liliomot, a fehér és lila mocsárvirágo-

folyó évünk március havának 21-kén negyedszázados színésznői jubileumát?!

Merőben indokolva; mert az említett nap huszanötödik évfordulója, hogy ő a koburgi udvari-színházban föllépett; hogy először játszott mint német színésznő. Tehát Bulyovszky Lilla, „Kincses“ Kolozvár egy ősnemes, előkelő magyar családból származó szülötte; ő, aki egy évtizeden túl volt nemzeti színésztünk egyik legbuzgóbb, hivatott apostola, német színpadon történt első fölléptének huszanötödik évfordulóját ünnepli s e célból ezeket áldoz nemzeti jótékony célokra: miként történhetek ez?! Sajnos! szerfölött egyszerűen: annak idején a szó legszorosabb értelmében kényszerítették Bulyovszky Lillát, hogy hagyja el a nemzeti-színházat. Csakhogy valamint még ma sincs országunkban oly színpad, amely művészeti szempontból egyenrangú a nemzeti-színházzal; az ötvenes évek utolsó esztendőjében még kevésbé volt. Boldogult anyám igen gyakran említette akkor előttem, mily előnyös, például, a német elsőrangú színésznők helyzete; mert a német birodalomban negyven (néhányval több, vagy kevesebb) udvari-színház létezik, melyek művészeti szempontból egyenrangúaknak tekinthetők, sőt tekintetnek: s így az elsőrangú színésznők vállaira nem nehezül azon kényszerhelyzet, hogy csakis egy színház kötelékében nyílik tehetségökhöz méltó tér.

Mig nálunk a nemzeti-színházra nemcsak 1859-ben volt, hanem még most is, tehát negyedszázad lepörgése után is, merőben indokolva alkalmazható az „Extra hungariam“ „travertatio“ ja. Igen! miután az ötvenes évek végén Bulyovszky Lilla számára nem nyitottak tehetségének megfelelő tét; nem osztották neki művésznői egyéniségéhez illő szerepkört; nem cselekedték ezt a nemzeti-színháznál: tényleg arra kényszerítették őt, hogy vagy lépjen le a színpad-

ról, vagy pedig keressen művésznői becsvágya kielégíthetése számára külföldi színpadon tét, szerepkört. Az illető fondorkodók részben való becsületmentésére legyen mondva: ők pillanatra sem tételezték föl a cselszövényeik által „elszekirozott“ — „kis Bulyovszkyné“ ról, hogy a nemzeti-színpadról vidéki színpadjaink valamelyikére fog leszállani; ők jól tudták, ilyen hivatott színésznő művészi becsvágya számára egyedül két lehetőség áll fenn: emelkedés, vagy pedig — halál.

Tehát a „kis Bulyovszkyné“ 1859-ben, miután néhai Ráday Gedeon gróf színház-intendans (bizony tévedhetek! talán egyéb hivatalos címe volt) már 1858 husvétjkor elbocsátotta őt a nemzeti színház személyzetének köréből, vándorbotot fogott kezébe és elfogadván a koburg-góthai udvari-színházak intendánsának vendégzereplését kéro, vajmi meglehangú meghívását, indult a német határ felé. Persze! ily útra pénz is kellett. Azon időkben még nem fizetett a nemzeti színház igazgatósága selejtes külföldi színdarabok gyöngye, hibákkal telített fordításáért is 80—100 frtot; sőt még a jókért sem félannyit; tehát e réven bizony nem gyűjthetett magának néhány száz forintot össze Bulyovszky Lilla: az ő általa fordított színdarabokért (mintegy húsz francia s német), dacára, hogy ismét s ismét zsúfolt ház (akkori színházainkra illet ezen jelző) előtt adták azokat, vagy semminemű fordítói tiszteletdíjat sem kapott, vagy pedig a teljesített munkával szemben alig-alig tekintetbe jöhetőt. A szükségelt útiköltséget megszerzendő, 1858 tavasz kezdetén ellátogatott tehát szülővárosába, a színművészetért mindenkor örömet áldozó „kincses“ Kolozsvárra. Az akkori Erdély fővárosa azon alkalommal is derekasan kitért magáért; a nemzeti színház „döntő körei“ által számkivetett művésznőt nemcsak virágözönnel, tapsviharral és disztrakomák ál-

tal tüntette ki ama vendégzereplései folytán; hanem oly buzgón látogatott el közönsége a város szülőttének vendégeladásaira, hogy ő vendégzereplése által „megkereste“ magának a szükségelt költségeket. A szamosparti főváros megfelelt jelzőjének: kincseiből bőven juttatott cserébe a „város leányá“ tól kapott műélvezetért.

Bulyovszky Lilla Berlinbe utazott és a Spree partjain épült Athénban fejezte be azon rendkívül nehéz munkát, melyre csakis a kitünők legkiválóbbjai képesek: több évi elsőrangú színésznői működés után másnyelvű színpadon tenni kísérletet; még pedig azonnal — Stuart Mária szerepével.

A színházak történelmében csupán három ily törekvés sikerének följegyzése olvasható: Bulyovszky Lilla (magyar-német), Janauschek kisasszony (német-angol) és Modrzicka kisasszony (lengyel-angol). Demoszthenész, az ókor legkitünőbb szónoka, nem végzett sokkal nehezebb munkát, mikor selypítéséről szájába vett kavicsok segítségével szoktatta le merev nyelvét, mint Bulyovszky Lilla, aki a „halmozó“ magyar nyelv után a „ragozó“ német nyelvet sajátította el színpadi használhatóságképesen.

Bulyovszky Lilla koburgi vendégzereplése („Maria Stuart“ — Schiller — „Julia“ — Shakespeare — és „Clärchen“ — Göthe „Egmont“-jában) a legfényesebb diadalok láncolata volt; de ő még ily kezdet után is vissza akart térni a nemzeti-színház kötelékébe. Ajánlközására azonban rideg elutasító feleletet kapott.

A koburgi udvari-színház említett „Maria Stuart“ előadása alkalmából írta Bulyovszky Gyula, e mély kedélyű, hazáért, nemzetért és szabadságért mindent örömmel föláldozni kész írónk, az előttem fekvő sárgult papírlap verssorait, melyeket e tárczacikkem fölött fog közölni a „Korunk.“

*

kat, a zöld folyondárt, kapkodott a csillámló rovarok, az ezüstös pókok után s egyre beljebb hatolt.

Egyre jobban közeledett a zöld ember felé, de egyszerre eltűnt a föld lábai alól s ő egy sikoltással a habok alá merült.

A kis fiú kezeit tördelve jajgatott a parton. Annácska még egyszer megjelent a víz színén. „Isten veled fivérem“ rebegette „a zöld ember megfojt.“ Azután újra eltűnt a habok között és soha sem jött többet elő.

Gunyos kaczagás követte a kis fiú jajjait: a zöld ember hahotája.

A testvérke ott aludt a puha fővényen a zöld vizek mélyében. Ajkai nem mosolyogtak, szemei le voltak zárva, ő meg volt halva . . . A zöld ember megfojtotta* . . .

Bálint a rege befejeztével Annára nézett. Szép kék szemei könnyektől csillogtak. Az ifju hosszasan nézett reá, mintegy kérdve, vajjon meg-e érté a mese célzatát.

— Értelek Bálint, értelek — szólt egyszerre a leány Bálintra borulva — ne félj, én nem leszek oly rossz, mint az a kis leány volt; én nem hagyok el tégedet, bárki bárhogyan csalogat.

Bálint feltekintett az égre; az ő csillaga teljes fényben ragyogott . . . Oh, ki volna képes lefesteni azon érzelmeket, melyek kebelét e perczen betölték.

Az éj pedig egyre közeledett, s a szirtorom megsendült az estharang nyájas szava. Mindketten térdre ereszkedtek s buzgó szívvel rebegették az esti imát a mindenek Urához, ki ma oly holdoggá tette őket.

* Egy francia néprege nyomán.

Mindkettő ártatlan, tiszta lelkületű ifju volt, ki az élet legszebb korában, megáldva minden széppel, jóval, sem feledkezett meg — mint annyian — arról, kitől nyert mindent, kinek mindent köszönhet. Bálint buzgó katolikus volt, bár sokat kellett e miatt szenvedni, s éppen a vallás hozta őt közelebbre Anna szívéhez.

— Vegye e rózsát — szólt Bálinthoz bucsuzáskor a leány — a mai est emlékeül, s valahányszor reá tekint, jusson eszébe, hogy van e várban egy hű szív, mely önt igazán híven szereti.

Azután elbucsuztak . . . azután elváltak, de szívek az egymásnál maradt.

(Folytatás következik.)

Politikai szemle.

A „Nord. Zeitung“ szerint, Bismarck azon szándékára vonatkozólag, mely szerint ő a poroszországi ügyek vezetésétől visszavonuljon, megjegyzi, hogy az oroszok véleménye szerint Bismarck munkareje csak úgy tartható meg épségben, ha foglalkozását megszorítja, munkakörének egy részén tehát okvetlenül túl kell adnia. A birodalmi kancellár tehát arra határozta el magát, hogy a birodalmi ügyeket is megtartja és az oroszországiakról lemond, mi alapon találja indokolását, hogy Bismarck a külügyek terén oly állást visel, és a külállamok kormányainak olynemű bizalmát bírja, mely tisztán személyéhez van kötve, és ennél fogva másra át nem ruházható. A külügyek vezetése azonkívül oly nemű surlódásoktól is ment, mint a minők a belügyekkel való foglalkozását lényegesen megnehe-

zítették és nagyobb megerőltetésébe is kerültek.

A római lapok a kamara üléséről jelentést hoznak: Mancini a kamarában tartott beszédét befejezvé kimutatta, hogy a Vörös tenger partjain lakó olaszok, nevezetesen olasz hittérítők védelmére mi történt, és hogy azoknak az Angolországgal való együttes oltalom alatt semmi bajuk sem esett. Mancini továbbá a propoganda ügyében kiadott köriratra utal és kinyilatkoztatja, hogy a kérdés jogi oldalának taglalásába nem bocsátkozhatik, hanem a legutóbbi eseményekre mutat, melyek eléggé bizonyítják, hogy a propogandának vagyonszerzési és elárúsítási joga sohasem vonatott kétségbe. A propoganda a külföldön nem fogja magát bizonyos illetékek alól kivonhatni. A kormány a propoganda ide iránt a legnagyobb rokonszenvvel viseltetik és a hittérítőket, kik Olaszország iránt rokonszenvet keltenek, teljes mértékben támogatja. A végrehajtó hatalom bírói ítéletet törvény magyarázattal nem semmisítheti meg, mindamellett az ítélet végrehajtásánál kész megadni mindazon kedvezményeket, melyek az olasz joggal megegyezhetők. Végül constatálta a minster, hogy politicáját minden szónok kedvezően ítélte meg.

A „Neues Wiener Tagblatt“-ból kiemeljük a következő passzusokat:

A magyar kormány tehát felállította ultimátumát: pur et simle visszavonását követeli a helytartósági rendeletnek, egyszerű visszavonását a pozsonyi marhavásárról való marha-

Tehát Ráday Gedeon gróf, aki teljesen bizonyos „klikk“ uralma alatt nyögött, koburgi ragyogó diadalai daczára sem szerződette vissza a nemzeti színházhoz a „kis Bulyovszkyné“-t, akinek még akkor sem akarta Stuart Mária szerepét átengedni; sőt azt követelte esetleges visszaszerződésére föltételül, hogy ő, a fiatal hősnő, Schiller azon című szindarabjában ne az ő egyéniségének való skót királynőt, hanem Erzsébetet játssza. Ily képtelenségek is megtörténtek az ország első műintézeténél!

Bulyovszky Gyula neje fölkérésére, hogy nézné meg őt a szinpadon koburgi vendégszereplése alkalmával, azt felelte, miszerint nagymérvű izgatottsága miatt ő arra képtelen és Pesten maradt; sőt az előttem heverő kis költeményt sem küldötte el az ottani udvar részéről is nagyban ünnepelt neje: „Nem küldöm el, minek őt becsúvágyában gátolni!“ — ezt írta a verssorok alá s egyúttal kérve kérte nejét, hogy semminemű szerződést ne írjon alá — német színházzal kötve. Bulyovszky Lilla tehát visszatért fővárosunkba. Egész nyáron hiába leste-várta visszaszerződését a nemzeti-színházhoz, még pedig ugyanazon szegényes fizetés mellett, melylyel azelőtt birt. Októberben azután ismét kérve hívták Németországba: a góthai udvari-színház november 8-ikán Schiller emlékünneplést tartandó.

E kitüntetést elfogadta a „kis Bulyovszkyné“, Maria Stuartot *Devrient* és *Davison* társaságában játszotta. A siker nagyszerű, a diadal fényes volt; a koburg-góthai udvari-színházakon kívül igen számos más német udvari-színház is kínált neki rendkívül előnyös szerződést. Ő újból férjéhez fordult tanácsért. Azon férfiú, aki az 1848-iki márciusi mozgalmak megindításánál oly kiválóan jelentékeny, sőt döntő szerepet játszott, ekkor nem tett mást, hisz nemis lett volna szabad

egyebet cselekednie! mint elküldötte tőle tanácsot kért neje: a most előttem kiterített sárgult lapot és válaszul csak ennyit toldott ahhoz: „Tégy belátásod szerint“.

Bulyovszky Lilla férje levelének kézhezvétele után, mitsem törődve a neki kínált fényes, hízelgő szerződés-ajánlatokkal, sietett haza s itthon újra bekopogtatott a nemzeti-színház kapuján.

Ily hatalom rejlett e rövidke dalban!

— „Nemo propheta in sua patria.“ — az akkor ott zsarnokoskodott „klikk“ kényszerítette Ráday Gedeon grófot, kire nagyon illett a: „Könnnyü Katót táncba vinni!“ alkalmazása, hogy ismét utasítsa el a magyar szinpad akkor egyetlen elsőrangú „ifjú hősnő“-jét. Lilla tehát kénytelen volt a Németország legelőkelőbb udvari-színházaitól kínált szerződéseket aláírni; azután három éven át a drezaiban, tíz éven át pedig a müncheniben játszott. 1882-ben a müncheni udvariszi-nház újabb tízéves szerződést kínált neki; de ő azt nem fogadta el: ismét hazajött, hogy nemzeti-színházunknál keresen szerződést. Fölléptették ugyan; tetszett mindenkinek: mindazonáltal nem szerződtek. Mialatt München udvari-színházánál volt szerződötve, akkori színház-intendánsaink (Festetics Leó gróf, Zichy Antal, Radnótfáy Sámuel, Orczy Bódog báró) és az intézet amaz időbeli kitűnő dramaturgia *Gyulay Pál* ismételve hívták őt haza; persze! akkor ottani szerződésére kötötte. Mikorra pedig oly áldozat árán tette magát szabadná, hogy visszautasította a müncheni udvari-színház újabb tízéves szerződését, akkor nemzeti-színházunk „hatalmasai“ nem találtak neki megfelelő szerepkört.

Ez eredete azon szép költeménynek, melyet e soraim fölött fog közölni a „Korunk“; ez oka, miért ünneplé egy magyar színművész német szinpadra való léptének negyed-

százados évfordulóját. Azonban még egy dolog iránt kívánom e soraim olvasóit tájékoztatni: mely okokból adományoztak néhai Bulyovszky Gyula és neje már mostanig is *huszanötezer forintot* hazai jótékony célokra. Miért? Azért is, mert Bulyovszky Lillának, hogy ő művészi hivatását követte, s ok nélkül bezáratván előtte a nemzeti színház kapuja, elsőrangú német udvari és városi szinpadokon (vendégszereplései alkalmával ez utóbbiakon is) szerzett a magyar névnek dicsőséget, 1860 nyarán oly „szépséges“ macskazenét adott fővárosunk fiatalságának egyrésze, aminőben csak Prottmann Jánost, a méltán gyűlölt pesti rendőrfőnököt, részesítették néhány nappal később. Szegény „kis Bulyovszkyné“! Szegény Lilla! Nála s néhai férjénél nemesebben még kisémet torolt meg igazságtalan sértést.

A vagyontalan magyar művész, aki minden garasát Németországban kereste, multkori, egész csendben megtartott negyedszázados színésznői jubileuma alkalmával igen számos üdvözlést kapott az ottaniaktól (többi között a koburg-góthai uralkodó hercegtől és hercegnétől táviratilag Nizzából); mindazonáltal mégis csak 250 márkát küldött Németországba jótékony célokra; míg honunkban — kivált a fővárosban — ezreket adományozott hazafias alapítványokul.

Szépséges macskazene! Neked számos beteg, agg, gyermek, tanuló, iparos, színész s író részben lekötelezted, s még számosabban lesznek azzá.

Aki öröklött nagy vagyonból adományoz jótékony célra, voltaképp csak kötelességet teljesít; (Noblesse oblige!) persze! divatos társadalmunk tiszteletreméltóvá fokozza az illető tettét; míg, aki saját törekvése, szorgalma, becsületes munkája útján keresett kis vagyonából adakozik, az — — —

SZEKRÉNYESSY KÁLMÁN.

behozatal ellen hozott rendszabályoknak. Azt az eshetőséget is számba lehet venni, hogy az osztrák kormány a magyar hízalókkal való tárgyalások s az új vásárrend módosítása által kiviszi még a pozsonyi marhavásár megszüntetését s tárgytalanná teszi az alsó-ausztriai helytartó rendeletét; csak hogy ehhez a vásári rendtartás módosítása volna előbb szükséges, ami talán az osztrák kormánynak nem igen volna kellemes; továbbá a magyar hízalókkal való kiegyezés dacára mégis forma szerint föl kellene függeszteni a sokat emlegetett helytartósági rendeletet, mert a magyar kormány a jog alapjára helyezkedett s már most Magyarországra nézve nem pusztán a magyar hízalók érdekeinek, de annak a megvédése forog szóban, amit ott Magyarország jogának tartanak.

A magában véve is komplikált kérdés még nehezkesebbé lesz, mert átsap az államkérdések térére, a mennyiben most már miniszteriumok és politikai rendszerek létezése forog szóban, sőt érintve van immár az egész államszervezet. A Tisza-kormány leküzdötte a horvát kérdést, a házassági kérdésben talált a nehézségekből kivezető utat; de a vásárkérdésben lehetetlen neki diplomatazni, hogy existenciáját ne kompromittálja. A mostani helyzet megítélésekor tehát arra kell ügyelni, hogy nemcsak az elégedetlen magyar tenyésztők megbékéltetéséről van szó, hanem a magyar nemzet érzi magát sértve érdekei- és érzelmeiben, s hogy a magyar nemzet lépett sorompóba, megvédeni azt, mit jognak tart.

Most már nemcsak a marhavásárra kell gondolni, hanem arra, hogy a dualizmusra válságos pillanatot következett be, Tisza már nem szabad ura elhatározásainak; hasonlít az oly tábornokhoz, ki egy hadsereg élére van állítva s meghatározott utasítások szerint kell eljárnia. Eltussolás, békéltető kísérletek ma már meg nem állíthatjuk a fenyegető vihart. Az ultimátum, melylyel Tisza meghatalmazottjai Bécsben előálltak, amaz ultimátum által van a miniszterelnökre felkényszerítve, melyet neki a magyar nemzet állított fel.

Minthogy a dualizmus nálunk már eléggé meggyökerezett s a magyar választási mozgalom jelentőségét is eléggé ismerik, csodálni lehet, hogy a magyar érdekeket és érzelmeiket érintő lépések megtételénél számba nem vették a magyar viszonyokat. Ez ellen csak azt hozhatják föl, hogy a Lajtán innen az új vásári rendtartás egyoldalú és erélyes megvédése közben nem lettek időt a Magyarországon felmerülő nehézségek megfontolására.

Politikai tekintetben a kérdés ez idő szerint így áll: Megmarad e két kormány eddigi álláspontján vagy fontos változások történnék? Ausztriában különben az a jelszó: „lassan járj, tovább érsz“; de a jelen esetben az elhatározás késleltetése csak szaporítani fogja a nehézségeket, fokozni az elkeseredést Magyarországon s a konfliktusnak folyton nagyobb kiterjedést adni. Ezért tartotta a magyar kormány szükségesnek, hogy az osztrák kormányt ultimátum el állítsa.

A külpolitikai vita a képviselőház tegnapi ülésén érdekes volt. Bianca kiemelte, hogy Olaszország azzal, hogy a hármas szövetséghez csatlakozott, főleg Ausztria érdekeinek a Balkán félszigeten használt, magának azonban semmi előnye sincs e lépésből. A hármas szövetség nem könnyíti meg Olaszországnak érdekei védelmét a Középtengeren; sőt még oly udvariassági segélyben sem részesítette, melyet mindenki szükségesnek és természetesen talál. (Ferencz József király látogatását érti Rómában.) Oroszország csatlakozása befo-

lyásolni fogja a belpolitikát, miért is Olaszországnak a nyugati hatalmakhoz kell közelednie.

Mancini nem felelt a császári látogatásra való célzásra s elfogadta a tanácsot, hogy jó barátságban kell élni a nyugati hatalmakkal is. A propaganda ügyében még egyszer hangsúlyozza, hogy a nagykövetekhez körjegyzék intézendő az idegen beavatkozás kizárása iránt, mert e beavatkozás a szövetségek szívélyes volta mellett sem lehetetlen.

A Germania minap szenzációs közleményt hozott. A többi közt: Depretis olasz kormányelnök Keudell német nagykövettel beszélgetve, panaszkodott Ausztria-Magyarország magatartása miatt Olaszországgal szemben. A kancellár lapja most e hirt merőben alaptalannak jelenti ki azzal, hogy a római német nagykövet február óta nem is látta Depretist.

Az a hír sem nyert mindez ideig megerősítést, mely a napokban terjedt el Londonban, hogy t. i. a madhi El Obeidban hirtelen meghalt volna. Különben ez a hír nem most merült fel először s eredetére nézve némi felvilágosítást adhat egy február 22-dikén kelt khartumi levélnek következő passzusa:

Két hét óta az a hír járt itt, hogy a madhi meghalt. Egy e környékről való arab már régebben levéllel küldte hozzá fiát utasításokat kérve a fölkelésnek a Kék Nilus partjain való szervezése iránt. De a fiu heteket töltött Obeidben, anélkül, hogy csak láthatta volna a madhit. Azt mondták neki, hogy a madhi egy földalatti barlangban tartózkodik, Mohamedben Nebbivel tanácskozva. Végre is megbízatását el nem végezve tért vissza a fiatal arab, s elbeszélése alapján az a hír terjedt el, hogy a Madhi már nincs is az élők sorában. A hír nem nyert megerősítést s teljesen valószínűtlen is, mert az a körülmény, hogy a madhi el nem fogadta az ifju arabot, abban leli magyarozatát, hogy folyton merényllettől tart s azért a hozzá legközelebb állók közül is csak ritkán fogad valakit.

A rajnai német tartományok katolikusai husvét hétfőre nagy katolikus gyűlést hívnak egybe Kölnbe. Jellemző a felhívás következő passzusa:

„A porosz kormánynak volt bátorsága a kulturharcot megkezdeni, melynek szörnyű pusztítások s égbekiáltó botrányok voltak következményei; de befejezni úgy látszik, akarata vagy ereje nincs. Számol akkor, mikor mi igazunkat követeljük; engedményeket kíván, mikor mindent elvett tőlünk; sehol egy nagy, igazán államférfi elhatározás, mindenféle a kicsinyes eszközök politikája, mind világosabbá válik a Kultarkampf elposványosítására irányuló törekvés.“

Az anarchisták New-Yorkban. Azon anarchista merényletek, melyek a legutóbbi időben Európa nagyobb városaiban, különösen Bécsben megzavarták a köznyugalmat, nagy valószínűséggel a new-yorki anarchista központ intézkedéseire vezethetők vissza. New-Yorkból jelentik, hogy onnan pénzküldemények indítottak utnak azon helyekre, hol nemsokára ezután valamely büntetett követtetett el. Kétségtelen, hogy a majnai Frankfurtban történt dinamit-merénylet összefüggésben áll azon 17 dollár pénzküldeménnyel, mely oda New-Yorkból érkezett. A Bécsben ellopott boudok már visszaküldettek New-Yorkból, mert ott nem lehetett azokat beváltani. Mondják, hogy Most János vezeti az anarchisták tevékenységét, kivel a többi anarchista főnökök titkos irással leveleznek. Az anarchisták egy nemzetközi ligát akarnak alkotni, mely felforgassa a társadalmi rendet.

Föl, a Golgothára föl!

Ember, hol vagy, merre jársz,
Mondd csak, hol keresselek?
Tán sikamló csolnakon
Visznek kedvező szelek? ...
Oh vigyázz, mert megtapos
Még a sors, e könnyű hab,
Mely ma meghunyászkodik,
Csolnakod alatt!

Ember, hol vagy, merre jársz?
Tán a hálót most veted,
Hogy belé arany halak
Majd özönnel gyűljenek! ...
Oh vigyázz, mert megszakad
Gyöngye hálód csakhamar,
Vagy polyp-kar ház alá
S mélyen eltakar!

Ember, hol vagy, merre jársz?
Tán gyönyörnek utjain? ...
Jaj vigyázz, mert ott terem
A szeszélyes por, a kín!
Vig futásban a kerék
Főlkavarja, fölveri,
S véres könyeid tavdt
Szomja ellepi!

Ember, hol vagy, merre jársz?
Visz a csillogó remény?
Jaj! vigyázz, mert elhagy az
Még a hosszú ut felén!
Lángba visz és eltűnik,
Mint csepp, mely parázsra hull ...
S mint kiégett föld, — a sziv
Benned elvadul!

Föl, a Golgothára föl!
Sasnak fészke az orom ...!
Föl, mert szárnyad összeég;
Szénné lesz ily lángokon ...
S jó az élet anyyala
Es felírja majd vele
Sirod porladó kövén:
„Nincsen édene!“ ...

Föl, a Golgothára föl!
Ég s pokol közt mért lebegsz? ...
Üdvöd más nem adja meg,
Csak a vérmosott kereszt! ...
Ezt öleljék karjaid
Nyugtalan szivedre már, —
Igy a boldogság-tavasza,
Hidd el, hogy beáll! ...

Pály Ede.

Hartmann pessimismusa.

— Tanulmány. —

Irta:
Dr. K. L.

(Folytatás.)

A cyreneikusok tana:¹ a pillanatot élvezni, mert csak a jelen a mienk; ellenben azzal mi már nem a mienk, vagy bizonytalan, ne törődjünk. Az eredeti élvezet testi s ezt az érzéki ingerek kísérik, azért az élvezetek egyetlen faja sem rossz bármily rút okból származzék is.² A fájaldalmaktól ment állapot (Epicur tana) nem gyönyör, mert legfőbb jó a kéjérzet, a pozitív, a minél fokozottabb kedély mozgalom; az érzés az érző mozgása, ha ez szelid, gyönyör, ha rohanó, fájdalom támad, nem gyönyör és nem fájdalom nem érzékletek, hanem ilyenkor a lélek mintegy aluszik. — Theodor, ki az élvezetek állandósítását követelte,³ már határozottan tagadja

¹ D. L. I. II. c. VIII. n. VIII.

² Voluptatem bonum esse, etiamsi a turpissimis proveniat rebus. D. L. I. II. c. VIII. n. VIII.

³ D. L. I. II. c. VIII. n. XIII.

az istenek létezését mi által a kétségbeesésnek tárt kaput nyitott. E kétségbeesés nyilván Hegesiasnál, kinek tanítványára a görög philosophia harmadik időszakában keletkezett iskolák lényeges, módosító befolyást gyakoroltak. Hegesias az életben több fájdalmat, szenvedést észlelt, mint gyönyört és élvezetet. Ennélfogva a valódi bölcseséget nem a kellemes, a gyönyör és élvezetnek válogatásában, hanem az élet bajainak és kellemetlenségeinek eltávolításában kereste; vagyis azon függetlenségben, melynek feltétele a minden gondolható dologra, akár öröm, akár fájdalomra, sőt magára az életre kiterjedő közönyösség.¹ Előadásában oly sötét színekben tüntette föl az élet bajait, hogy tanítványaiban az örök megsemmisülés után való vágyat a lehető legmagasabb mértékben fölkeltette; s tanítványai közül oly sokan lettek öngyilkosokká, hogy Ptolomeus király kénytelen volt e miatt az alexandriai iskolából őt kitiltani.² Kortársai „halálra rábeszélőnek“ *πεισιδωντος*-nak nevezték.

A görög philosophia harmadik időszakában virágzott epikureizmus a legfőbb boldogságot az élvezetben, a legfőbb rosszat a fájdalommal találja. A végső cél a teljes nyugalom élvezése, mely ment minden kellemetlen érzéstől. E nyugalom, legfőbb boldogságot leginkább veszélyezteteti az istenektől és a haláltól való félelem, ezért tagadta az istenek létezését. Igaz ugyan, hogy Epicur a szellemi élvezeteket a testiek fölé helyezi, de nem kell felednünk, hogy szerinte ezek is az érzékiségben gyökereznek, a kiej az élet kezdete s boldogsága; az érzékek szolgálnak próbaköveül annak, mit kell jónak neveznünk.³ Az epikureizmus tehát az élvezetet tüzte ki az ember céljául s így a magasatos, s fenséges célokra hivatott embert az élvezet okozta kimerültség folytán az élet-unság gyászos viszonyai közé helyezte, miket az önmagával meghasonlott szív által annyira óhajtott megsemmisülés fog felváltani hozzájárulván a kétségbeesés, minthogy e bölcsélet isten s a túlvilág tagadásával megfosztotta az embert egy a földi létezésen kiható remény megnyugtató vigaszától.

A stoicismus szerint az erény vagyis a bölcsesség az egyedüli jó, mely boldoggá tesz: bölcs vagy erényes pedig az, ki állandóan hideg marad az élet gyönyöreire s fájdalmaira iránt s csak az erény megvalósítására törekszik, vagyis: kiirtja szívéből a könnyörületet, a szeretet érzelmét, elfojtja a keletkező indulatokat, mert mindezek az erény fogalmával ellenkeznek. A test gyönyörösége s fájdalmi megvetendő, a test megvetendő. Minthogy azonban a stoicismus által hirdett erény s így a boldogság a világ körülményei miatt el nem érhető, azért a bölcsnek feladata minden iránt érzéketlenné lenni (*ἀπαθής*). — Ezen érzéketlenségéből származik az önzés, a lélek meghasonlása, a világnak, mint minden rossz kútforrásának megvetése, az életnek kioltása. A stoicismus e gyászos hatását, eredményét igazolta Zenonak, az alapítónak példája, ki önönmagát felakasztotta;⁴ — Kleanthes, ki éhhalál vetett véget életének.⁵

¹ D. L. I. c. VIII. n. IX. Sapientem non adeo in bonorum electione inhaesurum, quam in malorum fuga.
² Cic. Tusc. I. I. c. 34. p. 254. A malis igitur mors abducit, non a bonis, verum si quaerimus. Hoc quidem a Cyrenaico Hegesias sic copiose disputatur, ut is a rege Ptolomaeo prohibitus esse dicatur illa in scholis dicere, quod multi, his auditis, mortem sibi ipsi consciscerent.

³ D. L. I. X.

⁴ D. L. I. VII. c. I. n. 26.

⁵ D. L. I. VII. c. v. n. 7.

Az akadémia ülése.

A magyar tudományos akadémia II. osztálya ma délután Tóth Lőrinc elnökle alatt ülést tartott, melynek első tárgyát S. Fekete Zsigmondnak „A kunok és avarok nyomai Ausztriában“ című értekezése képezte, melyet Vámbéry Ármin mutatott be. Vámbéry bevezető megjegyzéseiben a finn-ugor elméletnek káros voltát emeli ki. — Mindenekelőtt hangsúlyozza azt a sajnos köznyom, melyet az immár örvendetes felvirágzásnak indult történetünk a magyarok ere detével szemben tanusit. A vendég előadó dolgozatára áttérve kiemeli, hogy ő a szóelemzéseket csak részben fogadhatja el és tetemes javításokat ajánl, de a dolgozatban érvényre hozott szellemi eredménnyel egyetért, a mennyiben ő is az avarokban egy oly népet lát, mely az akkori Elő- és Középázsia kultúrájával szaturálva volt, és kitől a Pannoniában lakott szlávok sokat tanulhattak.

Sólyom Fekete Zsigmond arra az ellenséges indulatra utal, melylyel a német és szláv történetírók a régi magyarok iránt viseltetnek és ezért az ily ellenséges kezek által gyűjtött, a nemzetünknek Európában megjelenésekor viselt dolgaira vonatkozó adatok hitelességében kételkedik. Ő tehát az önálló kutatást nélkülözhetlennek tartja, és e végből az osztrák regesztákban előforduló némely hely- és egyéb neveket nyomozva azt találta, hogy ezek bizonyos fénysugarat vetnek részint a kun-avar nép beléletére, részint a honfoglaló magyarok némely viszonyaira is. Mindössze 103–109 hely- tárgy- és személynév talált ezen regesztákban, melyeknek nem német vagy szláv, hanem finn eredetet tulajdonit és a mely jelenségből azt a következtetést vonja le, hogy 1. az avar nép kevert nemzet volt és 2. hogy az avar műveltség számos nyomokat hagyott hátra a velünk határos Ausztriában és Stájerországban valamint a szomszédos szláv népek életében is. Szóval ő az avar kulturát sokkal magasabban állónak tartja, mint a német és a szláv írók azt festeni szokták.

Fraknoi Vilmos „A magyarországi pápai követek a mohácsi vész előtt“ című értekezését olvasta fel. A magyar főpapok által megindított nagy fontosságú vállalatból, mely a vatikáni levéltár magyarországi érdekű okiratait és levelezéseit van hivatva közrebocsátani, a jövő hónapban két kötet fog megjelenni. Az egyik a mohácsi vész előtt Magyarországon működő pápai követek jelentéseit tartalmazza, 1524. aug. havától 1526. szeptemberig. Ezek a követek: Campeggio Lőrincz bibornok legátus és báró Burgis Antal nuncius, akiket VII. Kelemen pápa, kevéssel trónralépte után bizott meg azzal a feladattal, hogy Magyarország belső bajainak orvoslásában és a törökök támadásai ellen megvédelmezésében közreműködjenek. Előadó ismerteti e két követ magyarországi tevékenységét, jellemzi egyéniségüket s leírja életpályájuk folyamát.

Gondolatok.

Minden gondolkodó ember szellemének szükséges és nagy tárgya a *vallás*.

DOUPAULOU.

Boldog, aki bezárja a kételkedés kutfejét s *hit* által kormányozza gondolatait és reményeit.

KÖLCSEY.

A hiúság szüntelen kielégítés után vágyódik, neki minden szavára taps minden tetteért

dicséret, minden pillanatban magasztalók kellnek.

EÖTVÖS.

Minden fájdalom megtörik a lélek erejénél és az önmegadás édes békét biztosít a szívnek.

SZVORÉNYI.

Ha mindenki gyermekségétől fogva a *hit* s *erkölcs* azon elveit megszerzi, mely az embert saját énjé előtt fölemeli; úgy el lesz ismerve, hogy az emberi belátás, a tudomány és ész törekvései fölött egy legfőbb akarat létezik, mely úgy az egyesek, mint a nemzetek végzetét szabályozza.

III. NAPOLEON.

Az Isten az események rostáján tisztítja az elmék előtt az igazságot.

RELIGIO.

Irodalom, zene és képzőművészet.

Tetty-féle könyvkiadóhivatal kiadóhivatal kiadásában megjelent: közigazgatási *czimtár* 1884. évre. Tartalma: A fels. uralkodó ház, az udvar és a közös intézmények *czimtára*. — A magyar miniszteriumok *czimtára*. Egyházi *czimtár*. Katonai és honvédelmi *czimtár*. Pénzügyi közigazgatás *czimtár*. Budapesti pénzügyintézetek *czimtára*. Közlekedési, földművelési és kereskedelmi *czimtár*. Igazságügyi és bírósági *czimtár*. A magyar-horvátországi ügyvédek és körjegyzők *czimtára*. Egészségügyi községek és az összes m. orsz. orvosok *czimtára*. Törvényhatóságok *czimtára*. Rendezett tanács és városok *czimtára*. Postai és távirtdai szabályzatok. Sorsjegyhuzási napok, külföldi pénzek értéke stb.

Dr. Kanyurszky György budapesti egyetemi tanár, akinek tartalmilag ép oly becses, mint formailag szép, tiszta, vallásos illetlől áthatott böjti szent beszédjei mindig megindították az ájtatos közönséget, kivált a nagy számmal jelenlevő nőket, a nagyböjti folyamában tartott egyházi beszédeinek gyűjteményéből ötszáz példánynak egész jövedelmét felajánlotta a szent István-szoboralap javára. Megrendelést csak a fővárosi közönségtől fogad el; egy példány ára bérmentes szétküldéssel füzve 85 kr., diszkótésben 1 frt 50 kr., amatőr-kötésben 1 frt 80 kr. A megrendelések hozzá (Budapest, üllői-ut, 24. szám) intézendők. Ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Általános s hazai művelődés történetre hirtet előfizetést *Bihari Péter* tanár. A mű, különös tekintettel van a papok, tanítók, hivatalnokok és művelődni óhajtó nők igényeire és felöleli a világtörténelemnek nem politikai részét képező elemeket, minők a földművelés, ipar, kereskedés, művészet, tudomány, vallás és erkölcs története. A közp-kort tárgyaló résznek egy negyedét, az új korról szóló résznek egy harmadát teszi a magyar műveltség története. A könyv a közoktatási miniszterium jóváhagyásával s pártfogásával jelenik meg, két kötetben, 60 nyomtatott ivre terjed, rajzokat is tartalmaz. Ára 5 frt lesz, miből 2 frt o. é. május 1-ig, 3 frt pedig a második kötet átvételekor (utánvétellel küldendő be.) A mű teljesen kész és ha pártolásra talál, még ez évben egészen meg fog jelenni.

A *megrögött Maimonides deliriuma* cím alatt hiteles zsidó káté jelent meg, mely második czimul a „Talmud zsidó hitágazatai, imái és vallásos szertartásai“ czime viseli. Hogy mi a tartalma, mutatja a czim és hogy minő talajra talált, igazolja az a körülmény, hogy a 2000 példányra terjedő első kiadás

pár hét alatt elfogyott. A második kiadásra hirtet megrendelési felhívást a szerző: *Zimándy Ignác*, török-bálinti plébános. Ára 2 frt. Megrendelhető a szerzőnél, Török-Bálint, Pestmegye.

Közép- és ujkori latin szótár megindításán gondolkodik az Akadémia. Ez ügyben az első indítványt Finály Henrik tette. Az akadémia II. osztálya annak idején ez indítványt javaslattétel végett egy bizottsághoz utasította, melynek elnökévé Wenzel Gusztáv s tagjaivá Finály Henrik, Hajnik Imre nevezettek ki. A bizottság egy javaslatot dolgozott ki s azt az akadémia II-ik osztálya elé terjesztvén, azt magáévá tette, s az előmunkálatok végzésére újabb 10 tagu bizottságot küldött ki. A terv igen figyelemreméltó s fontos, tekintve azt, hogy közéletünk egészen a legújabb korig latin volt, ez volt a hivatalos nyelv. okmányok, adománylevelek stb. nyelve. A vállalat természetesen csupán a magyarországi latinságra terjed ki.

Benkő Gyula kiadásában nagyon sikerült kivitelű és szép „Első szent áldozási emléképek” jelentek meg. — Darabja 16 kr, 10 db 1 frt 50 kr, 50 db. 6 frt 50 kr, 100 darab 12 frt.

Kulke E. Richard Wagner, seine Anhänger und seine Gegner. Mit besonderer Berücksichtigung des fundamental-Motivs im „Ring des Nibelungen.“ Prag, F. Temply, 3 Mark.

Leimbach K. L. Die deutschen Dichter der Neuzeit und Gegenwart I. Bd. 3. (Schluss.) Lfg. Kassel. T. Kay. 1 Mark 50 Pf.

Spengler, H. Aus Kerkermauern Bilder aus dem Verbrecherleben. Heidelberg, G. Weiss. 4 Mark.

Deutsche Zeit und Streitfragen. Herausgegeben von F. v. Holtzendorff. Heft 193 u. 194. A. E. Kalischer: Benedikt (Baruch) v. Spinoza's Stellung zum Judentum u. Christentum. Berlin, K. Habel. 75 pf.

Latienpredigten. Lose Blätter des Lebens Weisheit. I. Sammlung. Halle a. S. O. Heugel. 3 Mark.

Der Grundsteuer-Kataster kurz und leichtfaslich erklärt von Paul Szalay K. ung. Katastral Inspector. Billige Ausgabe. Budapest, 1884. Tettey'sche Verlagsbuchhandlung.

Közgazdaság.

A budapesti közuti vaspályatársaság megtartotta XIX. rendes közgyűlését. Elnök, Szitányi Izidor mindenekelőtt constatálja, hogy 111 részvényes 1223 részvényt tett le s miután 68 részvényes 803 szavazattal jelen van, a közgyűlés határozatképes. Ezután elnök a következő emelkedett hangulatu megnyitó beszédet mondotta: „Mielőtt a mai napirend tárgyalásába bocsátkoznánk, az igazgatóság nevében azon fájdalommal veszteségről kívánok megemlékezni, a mely bennünket a múlt év június havában ért, a midőn a társulat vezérigazgatóját elvesztette. Jellinek Mórnak érdemeit felsorolni annyit tenne, mint mindazt elmondani, a mi a társulat alapítása óta e körben történt. En, a ki a boldogulttal oly hosszú évek során át működtem együtt, ismervé annak hártart nem ismerő odaadását, tiszta és szilárd jellemét, ideális önzetlen működését, nem tudnám, hogy e fényes tehetség mily oldalát emlitem először. Évi jelentésünkben tehát méltó emléket óhajtván letenni, az elhunytak szenteltük annak első lapját; kérem a t. közgyűlést, hogy mindenekelőtt e megemlékezést méltóztatassék meghallgatni.“ — Lovik jegyző erre felolvassa a jelentés illető részét, melynek zárszavai így hangzanak: „Társulatunk ügyvezető testülete e fényes mintaképének, akiben

a gyakorlati élet rideg követelményei a törhetetlen kötelességérzet és tiszta idealismus összhangzatos egészzé folytak össze: Jellinek Mórnak, a társulat vezérigazgatója tiszta emlékének szenteljük jelentésünk e lapját, kérve a t. részvényes urakat, hogy elismerésük jeléül a boldogult emlékét a mai közgyűlés jegyzőkönyvében is megörökíteni méltóztatassanak.“ A közgyűlés az igazgatóság eme kegyeletes javaslatát általános helyesléssel fogadta s ahhoz egyhangulag hozzájárult. — Ezek után elnök visszapillantást vetett a lefolyt év üzleti viszonyaira s az elért eredményekre, kiemelve a fontosabb eseményeket; constatálja a kielégítő eredményt, végül bejelenti, hogy az ügyek vezetését az igazgatóság az év hátralevő részében Jellinek Henrik eddigi titkárra bízta. A közgyűlés az igazgatóság jelentését egész terjedelmében jóváhagyólag tudomásul vette, a melyrelet jóváhagyta, a felmentvényt ugy az igazgatóságnak mint a felügyelő bizottságnak megadta, a részvényeseknek kifizetendő osztalékot 31 forintban alapította meg és elhatározta, hogy azok már folyó hó 15-től kezdve az intézet pénztáránál kifizetessenek. A folyó 1884-évi költségvetést a közgyűlés az igazgatóság javaslata értelmében alapította meg. A napirend 4. pontjához Jellinek H. igazgató a következőket adja elő: „A tartalékalap további javadalmazásának kérdése már a múlt évi közgyűlést is foglalkoztatta. Akkor az igazgatóság javaslata oda irányult, hogy a dotatio beszüntetése vagy leszállítása ne mondassék ki imperative, hanem hogy az alapszabály 54. §-ának a körülményekhez képest leendő alkalmazása az igazgatóságra bizassék.

Az 1883. évi közgyűlés azonban az alaphoz való járulást egy évre beszüntette és a kérdésnek jövőre való rendezése tekintetében újabb javaslatot kívánt. Az igazgatóság két körülményt vont beható vizsgálat alá, u. m. 1. megfelel-e a beszüntetés iránti kívánat a társulat helyzete és általános érdekének: 2. megfelel-e részvényesek intentiója (a beszüntetés iránt) az 54. §-nak, — s miután azt találta, hogy ugy a vállalat helyzete, a melyet minden tekintetben kielégítőnek kell találni, s a mely az 1883. évi zárlatánál létesített új leirási tartalékalappal, most már három különböző tartaléktökével rendelkezik — valamint az 54. §. rendelkezésével is a beszüntetés összhangban van, a következő javaslatot tette: „Mondja ki a közgyűlés, hogy addig, a míg a részvénytőke és a rendes tartalék alap közt a mai számszerű viszony fennáll, azon időre az alapszabály 64. §-a szerint a tartaléknak a jövedelemből járó 5%-nyi dotatiója beszüntetetik.“ Az igazgatóságnak ezen javaslata szintén egyhangulag elfogadtatott. Ezek után a közgyűlés a kereskedelmi akadémiának 300 frtot (három évi egyenlő részletben) s a szabadságharcoszoborra 100 frtot szavazott meg. — Sigray Pál részvényes kérdést intézett az igazgatósághoz az üllői-ut — szent lőrinczi vasut kiépítése tárgyában, mire Jellinek Henrik igazgató az említett vonal kiépítésének elhalasztását azzal indokolta, hogy azt jelenleg sem a társulat, sem a forgalom érdeke nem követeli. Válaszát, ugy a közgyűlés, mint Sárkány József felszólalása után az interpelláló is tudomásul vette. Sárkány József köszönetet mondott az igazgatóságnak azért, hogy az elhunyt vezérigazgató helyére, habár csak ideiglenesen, annak jeles képzettségű fiát bízta meg az ügyek vezetésével, mihez a közgyűlés is hozzájárult. Végül a választás ejtett meg az igazgatótanács egyik helyére, a melyre s egyszersmindy ezérigazgatóul egyhangulag Jellinek Henrik választatott meg. A megválasztott meghatottan köszönte meg a megtiszteltetést s megígérte, hogy minden ere-

jét arra fogja használni, hogy a benne helyezett bizalmat kiérdemlje s törekedni fog, hogy elődje nyomdokán haladva, hozzá méltó lehessen. Ezzel a közgyűlés véget ért.

Frissítő!

MEGBIZHATÓ UJSÁG.

Kiadó (a szerkesztőhöz): Irjon kérem egy nagyon szép cikket a vasutkérdésről. X vasutársulat a legnagyobb áldozatokat meghozta stb. Hisz tudja már azt hogy kell. *Szerkesztő*: Igen — de mi esik az áldozatokból reám?

— KI AZ ANGYAL?

— Mamám, kik azok az angyalok?
— Angyalok, lánykám, jó kis gyermekek, a kik repülnek.
— Hát akkor mért mondja a papa a nevelőnőnek: „angyalom!“
— Hm... ugy mondja?! Hát majd az is repülni fog nemsokára... de kirepülni.

— NAGYRATÓRÓ.

Tanító: (Egy fiutól kérdi az iskolában.) Mi akarsz lenni, kis fiam?

Fiu: Vitriol.

Tanító: Mit akarsz a vitriollal?

Fiu: A papa azt mondja, hogy a vitriol mindenben keresztül töri magát.

Schiller a német nagy költő fiatal korában hárfázni tanult. Szomszédja, ki őt nem igen szívelte, egy izben bosszantani akarta a fiatal embert: „Ejnye te ugy játszol mint Dávid király, csak hogy nem oly szépen!“ Erre a kis nagy Frigyes egészen szárazon azt felelte: „Őn pedig ép ugy beszél mint Salamon király, csak hogy nem oly bölcsen!“

Történelmi naptár.

12. Szombat. Nagyszombat.
13. Vasárnap. Husvétvasárnap. 1784. A magyar szent korona Bécsbe szállítottatik.
14. Hétfő. Husvéthétfő. 1849. A függetlenség ünneplésének kinyilatkoztatása a debreczeni nemzeti gyűlésen. — 1865. Lincoln meggyilkoltatása.
15. Kedd. Neszte vértanu. Magyar jutalvány fölvétel a 3% záloglevél a földhitelintézetnek sorsjegyek huzása.
16. Szerda. Kaliszt vértanu.
17. Csütörtök. Rezső. 1330. Zács Feliczian merénylete Róbert Károly király ellen. — 1711. I. József császár halála.
18. Péntek. Apoll. 1813. Szalay László születése.

Szerkesztői üzenetek:

M. Kálmán urnak Esztergomban. Kérjük a kéziratot minél előbb. Akad talán a fiókban vers is. — **Boglár S.** barátunknak köszönjük buzgólkodását. — **Fót. Razel József** úrtól bocsánatotkérünk, hogy levelet nem irtunk, de jönni fog. Kérjük az ígértet. — **Göndöcs István** barátunk szíveskedjék szerkesztőségünkben felkeresni.

Szerkesztőségi órák 12—3-ig; 5—7-ig tartatnak.

Nyilttér.*

Figyelmeztetés.

Van szerencsém nagyérdemű vevőimet tisztelettel értesíteni, hogy *Kühnel A. vácz-utca 27. sz. a. olasz „élő-virág-termet“* megvettem s ugyanott *trieszi kerti ültetvényi üzletemből fiókraktárt* nyitottam. Ugyanazon izléssel, mint ott, ugy itt is ezentúl mindenféle *kötési munkálatokat*, valamint *vidéki megrendeléseket* a legolcsóbban és gyorsan eszközöndek Számos megbízásokat kér kiváló tisztelettel

Perotti Giulio.

Sürgönyczim: Perotti Budapest.

* E rovat alatt közlöttekért nem vállal felelőséget A szerk.

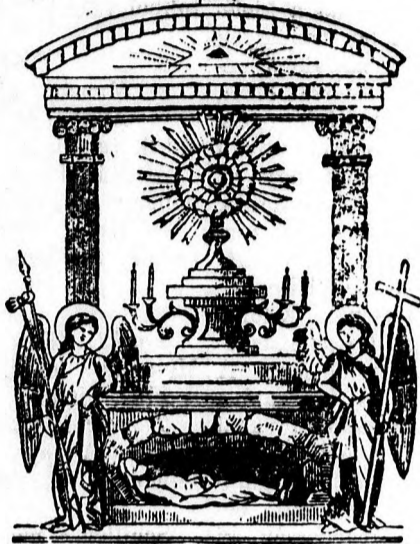
ZAMBACH és GAVORA

Budapest, IV. ker., váczi-utca 17. szám

6 Eminentiaja a bibornok Magyarország Herceg-Primásának szállítója.

Miseruhák, egyházi szerek,

társulati és egyházi zászlók gyára római katolikus ritusban.

PONTEFICALE ESZKÖZÖK

a leggazdagabb szerelésig.

Megrendelések a legrövidebb idő alatt pontosan eszközöltetnek. Nem tetsző tárgyak kicseréltetnek.

LUEFF M.

illatszerész

Budapest, váci-utca 28. szám a.

a husvétii ünnepekre

a lehető legolcsóbb árak mellett a következő legfinomabb és legújabb francia és angol illatszerszereket ajánlja, u. m.:

Corylopsis du Jápon,

Máscotte Zámora Pouquet,

Melati,

Helliotrup blánc,

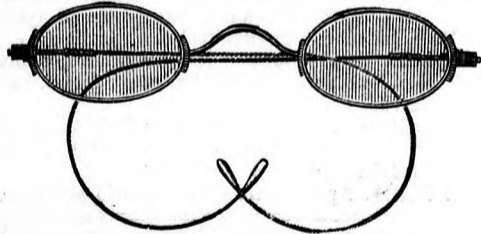
Arany lilium,

Gyöngyvirág,

Oriza Lys és Ibolya.

CALDERONI és TÁRSA

látyszerészek Budapest, váczi-utca 30 és kishíd-utca 8.

ajánlanak szemüvegek-, orrcsipes- és lorquettek finom üvegek vagy valódi hegyjegecsekkel a legújabb és legalkalmasabb alakokban, szürke és kék védszemüvegeket, színházi látcsüveket színvörös üvegekkel a legújabb és legkülönbözőbb kiállításokban, kettős tábori látcsüveket, távcsüveket, nagyító üvegeket, görcsüveket, rajzeszközöket és rajzműszereket, higany és Aneroid légsúlymérőket a legcélirányosabb összeállításokban, hőmérőket, napórákat, folyadékmérőket, stereoscop szekrényeket és fényképeket stb.

Képes árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.

IVANITS MIKLÓS

FÉRFI DIVAT-,

rövid- és szövött áru raktára.

Nagy választék férfingek, lábravalók, gallérok, közelők, nyári és téli harisnyákban. Legjobb minőségnek elismert király-kötő-pamut, nemkülömben gumboldskircheni és Cordonet-pamut fehér és színesben. Himző-, horgoló-, berlini- és vigognia kötő-pamutok. Mindenféle kötő- és varró-czérnák, varró- és gép-selymek.

BUDAPEST, IV. kerület kigyó-utca párisi ház,

a gyógyszerházzal szemben

Árjegyzékkel szolgálunk.

SZEDLÁCSKO LAJOS uri és női lábbeli készítő

Budapest, IV. ker., vámház-körút 14. szám.

Ajánlja lelkiismeretesen

a legjobb anyagból és munkával csinnal kiállított aránylag olcsó árban szabott minden szakmájába vágó munkáit.

Hibás és sérült

lábuaknak, különösen, a legkényelmesebb és szélszerű lábbelivel szolgál.

Vidékről megrendelésre a beküldött viselt lábbelik mintájára is fogad el megrendeléseket s azokat pontosan végzi.

Helyben levelező lap által tudósítva, a mérték vételt személyesen végzi.